

Майк Стантън

НЕПОБЕДЕНИЯТ

**Битката за съвършенство на
Роки Марчиано
в един покварен свят**

2021 г.

ЕПИЛОГ: ПРИЗРАЦИ

На 21 септември 1985 г. боксовият коментатор Дон Дънфи от Залата на славата се намира край ринга в хотел „Ривиера“ в Лас Вегас, за да стане свидетел на потенциално историческо събитие.

Шампионът при най-тежките Лари Холмс със статистика 48-0 се готви за победа срещу Майкъл Спинкс и се очаква да спечели четиресет и деветия си професионален двубой и да повтори рекорда на Роки Марчиано. А след това е напълно възможно да се пребори и за петдесета победа.

Дънфи е коментирал повече от две хиляди боксови мача в кариерата си още от времето на Великата депресия, включително и двеста двубоя за титлата. Бил е край ринга, когато Джо Луис побеждава Били Кон през 1941 г., коментирал е и много от известните битки на Роки: нокаутирането на Луис през 1951 г., епичния двубой за титлата срещу Джърси Джо Уолкът във Филадельфия през 1952 г., защитите срещу Езард Чарлс и Арчи Мур. Гласът на Дънфи по радиото от Ню Йорк е саундтракът на златната ера на бокса и е вдъхновил младия Касиус Клей в Луисвил и мечтите му да стане световен шампион при най-тежките. Дънфи коментира повече от двайсет от битките на Мохамед Али, включително двубоите му срещу Сони Листън и Джо Фрейзър.

В „Сизърс Палас“ са дошли децата на Роки – Мери Ан и Роки-джуниър – а също и брат му Питър, а мачът съвпада с трийсетата годишнина от последната битка на Роки срещу Арчи Мур. В предаването си преди мача Дънфи казва, че всеки списък на най-велики-

те боксьори тежка категория на всички времена трябва да включва Луис, Марчиано и Али на върха, без конкретен ред. Холмс, който държи титлата от седем години, също трябва да е в тази компания, казва той, но ще изпадне, ако изгуби от Спинкс или от следващия си противник.

Спинкс е шампион при леките тежки, а никой от тях досега не е печелил титлата при най-тежките. По тази причина обсъжданията преди двубоя са съсредоточени предимно върху Холмс и атаката му на рекорда на Роки. Холмс дори си е взел Арчи Мур за съветник. И Мур отново изказва разочарованието си от рефера Хари Кеслър задето според него несправедливо го е задържал далеч от Роки след онзи нокдаун във втория рунд в битката им през 1955 г. на „Янки Стейдиъм“. Толкова много се говори за Роки, казва Дънфи, че накрая е почнал да се чуди Лари със Спинкс ли ще се бие, или с призрака на Роки.

А може би призрактът на Роки е бил в ъгъла на Спинкс онази вечер. Преди двубоя Питър Марчиано е говорил със Спинкс и му е казал: „Знаеш, че Роки ще удря за теб“. В един невероятен двубой Спинкс е по-бърз, има юмручен превес над по-бавния Холмс и печели с неединодушно решение по точки. След това вбесеният Холмс заявява, че е бил ограбен, и пренася разочарованието си върху Марчиано.

– Аз съм на трийсет и пет и се бия с младежи, а той е бил на двапет и пет и се е бил със старчета – заявява Холмс, скрил подутите си очи зад слънчеви очила. – Ако трябва да съм по-точен, Роки Марчиано не би могъл и шортите ми да носи. Не искаха да победея, защото хората искат бяла надежда.

И тогава Холмс се обръща към Питър Марчиано, който е в дъното на залата по време на пресконференцията.

– Ето го там, застанал насред „Сизърс Палас“ – продължава Холмс пренебрежително. – Живее на аванта покрай брат си... Как ти беше името? Сони?

Питър, който е заедно с Мери Ан и Роки-джуниър, пристъпва две крачки напред. Изглежда и звучи като Роки, все едно би искал да се бие.

– Името ми е Питър, Лари – отвръща той. – А ако искаш да го обсъдим...

Но Холмс го прекъсва.

По-късно опитва помирителен тон, предлага да черпи Питър с бира, разказва му за снимките на Роки в дома си в Ийстън, Пенсилвания. Но раната е нанесена. Впоследствие Холмс се извинява на семейство Марчиано и казва, че онази вечер е бил разстроен, че се надява да се помирят. През 2012 г., когато в Броктън откриват паметник на Роки, Холмс присъства на церемонията.

– Този мъж беше легенда – заявява Холмс, който е говорил с много бивши величия, изправяли се срещу Роки, включително Джак Демпси, Джо Луис и Арчи Мур. – Този мъж беше силен. Човек, беше сила.

Но това не означава промяна в мнението, че би могъл да победи Роки.

Та къде точно се намира Роки в анализите на шампионите в тежка категория за всички времена? Грубостта му никога не би му спечелила точки за стил. Други боксьори, от Луис до Али, са по-бляскави и по-дълго са на върха. Луис е в края на кариерата си, когато Роки го побеждава. Кафявия бомбардировач вече няма същата сила в дясната ръка както в разцвета си, за да довърши смъртоносния си ляв прав, краката му също са го предали. Но както открива Али, когато се озовава на ринга срещу Роки за компютърната си битка, силата на противника му компенсира скоростта на Али. Как би изглеждал по-дребният Роки срещу разрушител като Майк Тайсън или срещу Холмс в силата му с разгромяващия му ляв прав, или пък срещу когото и да е от новото поколение зверове, появили се в последните години?

Роки остава в разговорите заради силата на юмручните си удари, заради способността си да преглъща болката и да продължава благодарение на свирепостта си, издръжливостта и решимостта си. Критиците може и да поставят под въпрос калибъра на противниците му, да коментират противоречивите му победи над Роланд Ластарца и Тайгър Тед Лоури. Но и други шампиони са срещали същите критики, особено пък Луис с неговия клуб на победата на месеца. Но е факт, че Роки никога не губи. Бил се е с най-добрите боксьори за времето си, боксира се е сърцато срещу подценени боксьори като Джърси Джо Уолкът, Езард Чарлс и Арчи Мур, макар всичките да са по-възрастни от него. Роки може да не изглежда добре на ринга, но както посочва треньорът му Чарли Голдман, и неговите противници не изглеждат добре, когато се озоват по гръб на земята.

Скоро след оттеглянето на Роки списание „Лук“ прави анкета сред шестима боксови експерти, които го оценяват като шестия от най-добрите боксьори тежка категория за всички времена наравно с Джим Корбет. Пред него са Джек Джонсън, Джим Джефрис, Джек Демпси, Боб Фицсимънс и Джийн Тъни. След Роки са Джо Луис, Сам Лангфорд и Джон Л. Съливан. Единият експерт, Нат Флийшър от списание „Ринг“, класира Роки десети, „защото му липсват доста качества за величие – твърде е открит, няма стратегия – и залага всичко на разрушителната си юмручна мощ“. Джонсън, Демпси и Луис, добавя той, биха нокаутирали Роки или биха го наранили толкова зле, че двубоят би бил прекратен. Тъни и Корбет биха го надигрвали при петнайсет рунда, ако избегнат неговата Сузи Кю.

Друг от експертите, старият шампион „перо“ Ейб Ател, изказва противно мнение. Роки, твърди той, превъзхожда противниците си „по издръжливост, за да продължи да атакува, без значение колко удари поема... без значение колко време продължава битката. Побеждава и с темпо, не само със сила. Би ги принудил да отстъпват и това би намалило скоростта им. Не мога да разбера защо някои хора не могат да го видят в истинската му светлина. Казват, че Марчиано нищо не е правил както трябва, макар двубоите му винаги да са завършвали както трябва“.

Роки се появява и в много класации за топ десет най-тежки боксьори, в които са включени и много съвременни шампиони като Лари Холмс, Ленъкс Люис, Ивендър Холифийлд, Джо Фрейзър и Джордж Форман. Боксовият историк и журналист Бърт Шугар го класира шести. Но механичните сравнения със съвременните боксьори могат да са подвеждащи, защото най-тежките, които идват след това, са... ами... по-тежки. Минималното тегло за най-тежките е качено от седемдесет и девет килограма по времето на Роки до деветдесет в наши дни. И докато боксьорите стават по-големи, се появява и новата категория на свръхтежките. Днес Роки би бил от полутежките. Изправял се е само срещу трима, които тежат над деветдесет килограма: това са пълният Дон Кокъл, Лий Саволд и застаряващият Джо Луис. Днес единственият шампион в тежка категория, който съперничи на Роки по юмручна сила и с осемдесет и девет процента победи с нокаут срещу осемдесетте и осем процента на Роки, е Владимир Кличко от Украйна. Но докато Роки тежи около осемдесет и четири килограма, Кличко е сто и пет и разполага с пре-

димството на трийсет и пет сантиметра по-голям обсег.

„Никои друг мъж с толкова физически недостатъци не се е преборил за шампионската титла“, пише Артър Дейли.

През 1955 г. инженери от Изпитателната компания на САЩ изследват научно силата на юмручния удар на Роки. Заклучават, че той удря с два пъти по-голяма сила от поражението на куршум от „Колт“ 45. С помощта на звукови усилватели, които могат да изчисляват до милионна от секундата, един от инженерите установява, че моментът на силата на най-силния юмручен удар на шампиона е 1254 N·m.¹⁵ Например моментът на силата на куршум от „Колт“ 45 е 570 N·m.

Лу Дува, приятелят на Роки, шофира към дома си в Ню Джърси със съпругата и децата си, когато чува по радиото новината за гибелта на шампиона. За малко да излезе от пътя и се налага да спре колата, докато се облива в сълзи.

„Винаги съм повтарял, след като Роки загина в онзи ден, че ще намеря боксьор – казва той след години. – И че ако намеря този боксьор, той ще е в тежката категория и ще спечели световната титла. И когато спечели тази титла... Ще посоча към Роки в небесата и ще каза: „Роки, посвещавам това на теб. Това е твоята битка. Ти все още си световен шампион.“

Мигът на Дува настъпва в Лас Вегас на 25 октомври 1990 г., когато Ивендър Холифийлд, на когото е помогнал с тренировките, нокаутира Бъстър Дъглас и печели титлата. Дува влиза в Залата на славата като треньор и промоутър, създаде деветнайсет световни шампиони, включително Пернел Уитакър, Марк Бреланд и Вини Пациенца.

В годините след смъртта му, подобно на бокса и на епохата, която го е създала, Роки избледнява в общественото съзнание.

Седем седмици след фаталната самолетна катастрофа Ал Вейл умира в старчески дом в Маями Бийч на седемдесет и пет години. След раздялата му с Роки приходите му са намалели, губи пари в

---

¹⁵ Един нютон-метър е равен на момента на силата, създаван от сила, равна на 1 N, относно точка, разположена на разстояние 1 m от линията на действие на тази сила. – Бел. прев.

инвестиции и хазарт. Менажирал е четирима световни шампиони, но опитите му да се завърне се провалят. Артър Дейли пише възпоменание. „Боксовият бизнес винаги е бил среда на мълчаливи съучастници, а Вейл беше шампион сред тях.“ Само за година четиримата мъже в основата на кариерата на Роки са починали: Чарли Голдман, Али Коломбо, самият Роки и Вейл.

През 1976 г., седем години след смъртта на Роки, един неизвестен актьор и любител на бокса на име Силвестър Сталоун прави филм за грубоват боксьор от италиански произход, който се изправя във Филадельфия срещу шампион от тежка категория, вдъхновен от Мохамед Али. Сталоун, който се определя като провален актьор, е търсил вдъхновение за история „за хора, които не могат да изпълнят мечтите си“. Гледал е записа на битката между Али и Марчиано и е впечатлен от контрастиращите им стилове. И тогава, през 1975 г., става свидетел как неизвестният Чък Уепнър успява да свали Али в нокдаун и да стигнат до петнайсетия рунд, преди Али да го спре в последните секунди и да си запази титлата. Вдъхновеният Сталоун пише сценарий за боксьора „новобранец“ Роки Балбоа. „Роки“ печели „Оскар“ за най-добър филм и се превръща в един от най-успешните филми на спортна тематика за всички времена. Мъдрият стар треньор на Роки с нацепените уши, изигран от Бърджис Мередит, напомня на Чарли Голдман с все техниката му да завързва връзките на обувките на Роки една за друга, за да подобри положението на краката му. В началото на филма, когато Роки се завръща в мизерния си апартамент след битка в клуба, камерата се спира на голям плакат на Роки Марчиано, залепен на стената. По-късно във филма, в навечерието на кулминационната коледна битка между Роки и Аполо Крийд, отново виждаме плаката на Марчиано, украсен с гирлянди и коледни лампички, с памучна брада и мустаци на Дядо Коледа, залепени на лицето.

В последвалите години Броктън ще помни своя син в опит да възвърне славата си, докато обувните фабрики затварят и приходите в града намаляват. В парка „Джеймс Едгар“ е издигнат паметник на Роки. През 1999 г. градът празнува, когато Пощенските служби на САЩ пускат в обращение марка с лика на Роки. На 23 септември 2012 г. – шейсетата годишнина от мача за титлата срещу Джърси Джо Уолкът – Световният боксов съвет издига паметник на Роки с височина шест метра и половина и с тегло два тона, който гледа

към футболния стадион на гимназията в Броктън. Отборът е сменил името си от „Шу Мен“ („Обущарите“) на „Боксърс“ („Боксьорите“) и играе на стадион „Роки Марчиано“. Армънд Коломбо, зетят на Роки, е станал най-успешният гимназиален футболен треньор в историята на Масачузетс, а после се е оттеглил и е връчил юздите на сина си Питър, който продължава успехите му.

На церемонията на стадиона има и още призраци. През 2011 г., докато се подготвя да пътува от дома си във Флорида до Броктън за работна среща във връзка с паметника, Мери Ан Марчиано умира внезапно от дихателни проблеми. Тя е на петдесет и осем. Майка ѝ Барбара е починала от рак на 8 септември 1974 г., почти пет години от деня, в който съпругът ѝ е загинал. Тя е на четиресет и шест. В последните си дни Барбара е на легло и халюцинира, вижда как Роки идва и я вика.

– Роки, още не съм готова – противи се тя. – Трябва да се грижа за Мери Ан и малкия Роки.

Погребана е до Роки в семейната гробница в „Мемориъл Гардънс“ във Форт Лодърдейл. „Когато той умря, с него умря и част от майка ми“, казва Мери Ан.

След смъртта на Роки семейството изпада в затруднено положение. Недоверието на шампиона към банките означава, че състоянието му е изгубено. На Барбара и децата се налага да напуснат дома си на брега на океана, тя продава диамантите си, за да изплаща сметки. С години напразно търсят парите му. Мери Ан дори се допитва до познат в ЦРУ, за да провери за сметки в швейцарски банки. Понеже вярва, че баща ѝ е крил пари в сейфове, опитва да дешифрира кодираните му послания за улики и подозира, че е използвал фалшивите имена „господин Роко“ и „господин Марч“. Семейството моли Бърни Кастро да претърси бомбоубежището си, но той заявява, че това е нелепо – там нямало пари. Обаче стават свидетели как други хора от обкръжението на Роки внезапно си купуват ресторанти и подхващат бизнес след смъртта му.

Преди смъртта му Алис, сестрата на Роки, го е питала какво ще прави семейството му, ако с него стане нещо. Той ѝ дава името на адвокат от Роуд Айлънд и ѝ казва, че трябва да се свържат с него. Семейството не знае, но това е същият адвокат, който е въвлъкъл Роки в преговори с мафията в Бъфало за курорта Лейжърленд през 1963 г. Но когато опитват да открият адвоката, установяват, че се е

самоубил, след като е бил обвинен в рекет.

След смъртта на Барбара овдовялата ѝ майка Бети Казънс се мести в скромното семейно ранчо във Флорида и поема грижите за Мери Ан и Роки-джуниър. Това са тежки дни в живота на Мери Ан. Тя се пристрастява към наркотиците и влиза в затвора след поредица арести за употреба на кокаин, продажба на крек и нарушаване на пробацията, а през 1991 г. – за участие във въоръжен грабеж на клуб „Елвис“ във Форт Лодърдейл. От полицията обвиняват нея, друга жена и още двама мъже в използването на счупена щека за билиард, за да пребият мъж, след което са откраднали ключовете, портфейла му и касовия апарат. Мери Ан признава и че е взела няколко бутилки водка. Когато чичо ѝ Сони моли съда за снизхождение, Мери Ан е осъдена на двайсет и два месеца затвор, от които излежава осем.

„Допуснах някои грешки. Просто се замесих с грешните хора – казва тя. – Никога не съм наранила никого. Единствените, които съм наранявала, съм аз и семейството ми. Възпитана съм много добре. Имах добро семейство.“

Мери Ан казва, че смъртта на баща ѝ е опустошаваща. „Опитах да съм силна и да следвам стъпките му. Мисля, че претърпях поражение, понеже останах в сянката му.“

През 1993 г. Уилям Нак от „Спортс Илюстриейтид“ сядат в кухнята на Марчиано с Мери Ан и баба ѝ Бети Казънс. Мери Ан се смее, като разказва как баща ѝ е взел нея и приятелката ѝ да летят с товарен самолет до Хавай, когато е на дванайсет, а прозорецът се е отворил.

– Въобще не е трябвало да се качваш на този самолет – прекъсва я Бети. – Боже, колко труден човек беше той!

– Но, бабо, можех да получа от него всичко, което си поискам – изтъква Мери Ан.

– Ами аз? – пита Бети. – Дори се наложи сама да си купя билет, за да го гледам как се бие с Джо Луис. А той живееше с нас!

После добавя, че Барбара е трябвало да се разведе с Роки.

– Може и да сляза два метра под земята, но... когато се озова там, ще му кажа на всеобщия любимец едно-две неща.

Мери Ан взема живота си в ръце и с години работи в компания за пазарни изследвания. Помага в отглеждането на Роки-джуниър, който е с петнайсет години по-малък, грижи се и за децата в бейзболните отбори, в които тренира той. Заклета пушачка също

като майка си, Мери Ан е диагностицирана с белодробно заболяване. След смъртта ѝ на петдесет и осем години брат ѝ казва, че тя е притежавала качествата на баща им: сила и топлина. „Знам, че сега бди над нас – казва Роки-джуниър. – Тя е там с мама и тате. Сега тя почива в мир.“

Роки-джуниър, който следва инженерни науки в Атлантическия университет във Флорида, прави кариера в бизнеса с недвижимите имоти. През 2017 г. пуска на пазара ново италианско червено вино от родното място на дядо си, Рипа Театина, и го нарича „Роки Марчиано Монтепулчано д’Абруцо“. Говори как баща му е развил силата си като момче, като е носил тежките щайги с грозде в мазето на дядо си Луиджи, а после е въртял пресата за вино. „Единственото, за което съжалявам, е, че не познавах баща си“, казва той.

Роки винаги повтаря, че е взел силата от майка си, а упоритостта – от баща си.

Пиерино Маркеджано, чийто спокоен живот в обувната фабрика е преобразен от успехите на сина му на ринга, умира на 4 април 1973 г. на седемдесет и девет години от белодробните проблеми, които го измъчват след обгазяването му през Първата световна война.

Паскуалена Маркеджано озарява всички с яркото си присъствие още тринайсет години и работи за запазването на паметта на първородния си син – нейния *figlio mio, cuore della mia vita*. Помага за създаването на фондацията за стипендии, наречена на името му. През 1981 г. е поканена на частен прием в Белия дом с президента Роналд Рейгън за откриването на изложбата „Американските шампиони“ на Смитсоновия институт, в която участва и Роки.

Лена умира на 7 януари 1986 г., четири дни след осемдесет и четвъртия си рожден ден. Дори три десетилетия след това „тя е с нас във всичко, каквото правим“, казва внукът ѝ Робърт Лангуей. Спомня си я седнала на кухненската маса, докато той е още малък, как му диктува писма на разваления си английски. „Скъпа Доли – започва едно такова писмо, – мисля за теб и красивите ни синове, една италианка за друга.“ Едва когато го накарала да адресира плика, Боб

разбрал, че пише на майката на Франк Синатра.

Когато я питат как би искала да бъде запомнен синът ѝ, тя отговаря: „Роки беше велик шампион и беше малко грубоват, като се биеше, но инак беше мил, нежен и скромнен човек, който обичаше семейството си, обичаше децата си и обичаше живота“.

Двайсет години след като Лари Холмс не успява да изравни рекорда на Роки, на 26 август 2017 г. Питър Марчиано отново е поканен в Лас Вегас, за да присъства на друго предизвикателство – Флойд Мейуедър опитва да стигне до резултат 50-0 в силно очаквания двубой в категорията при леките полусредни срещу звездата в бойните изкуства Конър Макгрегър, който има малък опит с бокса. Този път Питър отклонява поканата и предизвиква много критики, когато нарича мача „цирк“, който би трябвало да бъде представен като демонстрация. Но макар боксът да е изгубил блясъка си от времето на Роки, тази „битка за пари“ предизвиква широк интерес и привлича приходи, на които Роки би завидял. Мейуедър получава повече от триста милиона долара. Макгрегър – над сто милиона. Мейуедър си играе с Макгрегър, преди да го победи в десетия рунд с поредица удари в лицето, които принуждават рефера да прекрати мача.

След това Мейуедър обявява, че ще се оттегли от бокса с резултат 50-0, запазената марка на Роки. Отдава чест на Роки, като го нарича „легенда“.

Легендата за Роки Марчиано го надживява дори след като броят на хората, които са го виждали да се бие, все повече се смалжава.

Светът на Роки изглежда твърде далечен от нашия, но в някаква степен той успява да провиди какво предстои. В последните години от живота си най-бруталният сред боксьорите признава жестокостта на спорта, който му е дал всичко и предрича упадък му.

Човек на своето време, Роки Марчиано вижда как дейността му избледнява, а себе си възприема като гладиатор. Наслаждава се на славата, която е пожънал, на невероятното си пътешествие от Броктън и неговите обувни фабрики до световната сцена. Но освен това се тревожи и за цената – как се е отчуждил от семейството си и е изгубил пътя си. Казва на сестрите си, че им завижда за домашния

уют, но за него е твърде късно да се върне.

Роки не е вече чистото невинно хлапе от Втори квартал. Но някои от приятелите и роднините му мислят, че ако бе доживял да посрещне четиресет и шестия си рожден ден, може би е щял да открие обратния път. Или може би просто би продължил напред. Веднъж на едно късче хартия написва следното: „Живей бързо, умирай трудно“. Неговият племенник и кръщелник Винсът Перейра казва, че не може да си представи вуйчо си стар и в старчески дом, слаб и крехък.

„Беше човешко същество с недостатъци и величие, само че и недостатъците, и величието му бяха по-големи, висините му бяха по-високи, низините – по-дълбоки – казва Перейра. – Легендата му ще пребъде, по-голяма и по-ярка, защото той умря млад.“